

Ca dokumento esas enretigata da Ronald Bijtenhoorn
www.bijtenhoorn.nl

MAYO-AGOSTO 1981 . N° 262

ISSN 0048 3489

PROGRESO

Progreso fondesis da Profesoro Louis Couturat,
Collège de France, en 1908. Ol konsakresas a la
propago, a la libera diskuto ed a la konstanta
perfektigo di la Linguo Internaciona. Progreso
editesas kom la oficala organo di la

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA

(IDO - ESPERANTO REFORMITA)

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA

LANDAL REPRESENTERI

Por sendar la yarala kontributo od abonar Progreso, on povas pagar en nacionala pekunio al sequanta landal reprezenteri:

Andora:	Robert Castello, Ido-Konsul-Servo, carrer Alsinaret 2, 1 ^o , 2 ^a , <i>Andorra-la-Vella</i> (Pyr.)		3.65
Anglia:	Tom Lang (redaktero di <i>Ido-Letro</i> e kasero ILSGB), 14 Stray Towers, Victoria Road, <i>Harrogate</i> , North Yorkshire, HG2 0LJ	£	3.80
	Niklas ApGlyn, 135 Keppoch Street, <i>Caerdydd/Cardiff</i> , Sir De Morgannwg, Wals CF2 3JU (libri)		
Belgia:	Jacques Bol, 80, Chaussée des Gaulois, <i>1300 Wavre</i> , Check-Nr. 000-0748184-23	bfr.	250.—
Francia:	Roger Moureaux, prof., F-39320 <i>St-Julien-sur-</i> <i>Suran</i> (Jura), postcheko-konto 32683-N <i>Dijon</i>	fFr.	35.—
GDR:	Günter Anton, Bahnhofstrasse 5, DDR 4371 <i>Elsnigk</i> (Köthen)		
Germania:	Alfred Neussner, Rönnebergstrasse 15, <i>1 Berlin 41</i>	DM	15.10
Hispania:	Robert Castello: videz Andora.		
Japonia:	Sato KOZI, Yanagidani-machi 14-27, <i>Nagasaki-Shi</i> , 852	Yen	150.—
Nederlando:	W. J. Visser, Jukwerderweg 17, <i>9901 GL Appingedam NL</i>	Fl.	17.—
Oceania:	Sno Larch T. Brade, Solomon's Pool, <i>Kurrajong</i> , NSW 2758, Australia		
Sri Lanka	Sno Ronald C. Perles, 4, Sri Vijaya Road, <i>Colembo 6</i> , Sri Lanka		
Suedia:	Sigvard Brunnstedt, Lenngrensngatan 3, <i>781 00 Borlänge</i>	sKr.	35.—
	Laila Svensson, Furugatan 10, <i>343 00 Älmhult</i>		
Suisia:	Sno Cl. Kreis-Schneeberger, 57, Avenue de Champel, <i>1206 Genève</i> (Suisia)	sfr.	15.—
USA:	Richard Earnhart, 405 Fry Denton Tx, <i>76201 USA</i> .		
USSR:	Boris Marechek, Per. Jukovskogo 20, USSR CCCP 72011 <i>Frunze 11</i>		

Voluntez turnar al dopa blua Kovrilo por plusa informi.

ELEKTI DIL FUNCIONERI

Raporto da Tom Lang, Sekretario Administranta dil ULI

1. La Direktanta Komitato kompletigis la elekti dil funcioneri, qui rezultis yene:
Prezidanto: Henry Jacob
Vice-Prezidanto: Kurt Linde
Kasero: Srno Marguerite Walser
Sekretario Administranta: Tom Lang
Vice-Sekretario: Jacques Bol
Sekretario por Linguala Questioni: Roger Moureaux
Gratuli a la elektiti, e certe omna Idisti esas gratitudoza pro la labori pasinta e futura facita dal funcioneri e dal altra Komitatani.
2. La Direktanta Komitato decidis ke la Ido-Konfero Internaciona en Jongny, Suisia, konsideresas kom oficale aprobata da ULI.
3. Pluse, la Komitato decidis adoptar la nova «sueda stelo» kom oficala emblemo dil Uniono. Certena detali teknikala nun konsideresas da la Komitato, e la nov emblemo enduktos tam balde kam posible.
4. La Uniono ne havas oficala Reprezenteri en omna landi, do se irga membro povas sugestar apta persono qui forsan povus servir kom agente en partikulara lando (ex. Polonia, Italia...), voluntes informar la Sekretario Administranta. Ne esas necesa por la sugestanto skribar a tala persono, la Sekretario Administranta facus lo.

Adreso dil Sekretario Administranta: 14 Stray Towers,
Victoria Road, Harrogate, Anglia HG2 0LJ

IDO-KONFERO 1981 EN JONGNY/SUISIA

29. Agosto til 3. Septembro
Konferoyo Hotel du Léman, Jongny/Vevey

PROGRAMO

- Saturdio 29.8.* Acepto dio. Segun posibleso samideani aceptos al staciono en Vevey e duktesos al konferoyo Hotel du Léman.
- Vespere:* Komuna repasto, renkontri e bonveno.
- Sundio 30.8.* Matino: oficala exameni di doco e savo. 15 kl. Aperto dil Konfero. Diversa raporti di nacionala komitati.
- Vespere:* Filmo kun muziko di la famoza Festo di Vit-Rekolto, Vevey.
- Lundio 31.8* Totadio Ekurso per autobuso al Chokolado-fabrikerio Cailler. Vizito dil pitoreska urbeto Gruyères, regardo di Fromajiferio.
- Vespere:* Amikal kuneso.
- Mardio 1.9.* Matino: Laborala kunveno e diskuti/diskursi (temi ankore destinenda).
Posdimezo 15 kl. sequo dil labori.
- Vespere:* Amikal kuneso kun diversa distrakti.
- Merkurdio 2.9.* Matino: Laborala kunveno.
Posdimezo: Navo-Exkursio sur Lac Léman e vizito dil Kastelo di Chillon.
- Vespere:* Amikal ed adial vespero.
- Jovdio 3.9.* Matino: Klozo ed adial asemblo – Departo.

General-Informi

- Kusto po nokto:* La kusti di chambro po persono esas frs. 62.— inkluzita bona dejuno e supeo. En la chambro vu trovos telefono, radio, dushi e WC.
- Kontributo:* Ni ne demandas Konfero-Kontributo, ta spensi asumesos dal suisia idisti e ni esperas e joyas aceptar sur ica pitoreska Kolino super Lac Léman nombroza samideani de multa landi.

Loko di la Kunveni: esas moderna Konfereyo en la Hotelo.
Arivo: de la treno-staciono di *Vevey*, autobuso duktas a *Jongny*.
 Arivanti qui donas a ni la exakta tempo dil arivo, aceptesos ibe
 per nia privata veturi e duktesos al Konfereyo.
Sendez la infra Kupono sube (maxim bald posible):
 Siorino Marg. Walser, Albisriederstrasse 311, 8047 Zürich

Me intencas partoprenar l'Ido konfero en Jongny/Vevey, 1981

Nomo familia: _____ Nomo propra: _____

Preciza adreso: _____

Me deziras recevar un lito chambro _____ / du lit chambro _____

Me arivos per treno _____ / tempo dil arivo _____

Me arivos per Automobilo _____

Me departos (dato) _____

Loko e dato: _____ Signaturo: _____

SUBVENCIONO PROGRESO 1980

	Revenui sfr.
Sioro E. Philippe, Francia	52.52
Ge-siori A. Neussner 1979/80	151.67
Sioro E. Anderegg, Suisia	10.—
Sioro Th. Stefanovic 1979/80	550.—
Lund-Fonduro, Suedia	1813.50
Ge-siori Kurt Linde	62.80
Diferenta pagi in Belgia pri Diplomi	40.30
Sioro Axel Rylander	192.50
Sioro Louis Pascau	117.64
Siorino Clara Kreis	70.90
Siorino Marguerite Walser	250.—
Totale	<u>3311.83</u>

Ni tre gratitudas ca omna jeneroza donaceri.

LA REVOLUCIONO EINSTEIN-ALA

(duro)

II. La abandono dil absoluti Newton-ala:

La spaco sen-limita Eukleides-ala

La tempo absoluta universala

La sistemo Newton-ala implikas du absolutaji: spaco sen-limita, homogena, izotropa, di qua la propraji esas olti di geometrio Euklides-ala, e tempo absoluta qua posibligas establisar kronologio universala dil omna eventi, valida por la omna grupi di observeri. Esas ca medio spacala-tempala – en olqua la filozofa Kant vidis la formi racionala (ante irga experimento) di nia sentado – quan la teorio dil relativeso destruktis. Ne existas tempo universala, ma nur tempo lokala qua, pri ula grupo donita de observeri, dependas dil ne-moveso o dil moveso dil sistemo observita. To implikas ke spaco e tempo dependas l'una de l'altra, e ke la spaco-tempo, vice impozesar kom medie vakua a la fenomeni fizikala, esas, kontree determinita da la materio quan ol kontenas. Tante pluse la materio esas densa, quante pluse ol kurvigas spaco, e plu-lentigas la fluo di tempo. La atrakto Newton-ala, la diplaso vers reda dil spektri qui venas a ni del *galaxi esas efekti di ca kurvigo e di ca plu-lentigo. Exemple, en la sistemo sunala, la planeti qui gravitas cirkum suno trasas orbiti klozita, ne pro ke li esas atraktita da suno per elastiko nevidebla, qua esas la atrakto Newton-ala, ma pro ke la maso di suno kurvigas spaco. Oli (la planeti) movas segun la linei geodeziala di ula spaco Riemann-ala, quale bicikleru movas sur kur-agro, trasante linei klozita konseque di la kurveso dil surfaco sur olqua li movas. Gravitado, qua konsideresis kom forco fizikala, esas la efektigo di ula proprajo geometriala di spaco, di sua kurveso en la cirkumajo dil masi astrala.

La konsequi dil teorio di relativeso simpla e generala esas perturbiva. La nocioni di disto, di sam-tempeso, di formo, perdas sua senco absoluta; nur konservesas – kande on pasas de ula observeri-grupo ad altra – nocioni multe plu abstraktita, tala la intervalo Einstein-ala e la impulso. La rapideso ne kompozesas per adiciono, ma segun leyo en olqua inter-eventas la rapideso quadratigita (rapideso potenco dua) tale ke ca rapideso en vakuo esas limito ne-transirebla da irga materio masoza. Maso ne esas

karakterizivo ne-variebla dil materio: ol augmentas samtempe kam rapideso. Energio ne esas sen-peza, quale ol esis segun la fiziko anciena; ol havas strukturo e maso segun la formulo Einstein-ala: $E = mc^2$. Lo esas perturbo komplete de nia nocioni fundamentala, quale olta impozita da la kontrakto di tempo, klarigita per la kuglego di Langevin qua su-movas preske tam rapide kam la lumo. Homo qua voyajabus en ca kuglego dum du yari, e qua retrovenus sur Tero, trovas sua planeto oldeskinta per du yar-centi e sua tota familio desaparita. To verifikesis experimentale per la *muoni (F: muons), partikuli qui, ne-movante en laboratorio vivas dum 4,3 μ s (mikro-sekundi). Per granda acelerili, esas posibla movigar li ye rapideso proxima dil lumo-rapideso en vakuo, ed igar li trasar orbiti cirkla-tra, danke feldo magnetala adekvata interne ringi stokigiva. Ye instanto kande la *muoni sen-mova jus mortas e desaparas, konstatakas ke la muoni qui jiras en la ringo stokigiva oldeskis nur per 0,43 μ s (t. e. li vivas dum tempo dekopla). (durota)

Louis Rougier trad. da R. M.

KA LINEI ELEKTRALA TRE GRANDA-TENSA POVAS EFEKTIGAR MORBI?

Krèdesas tro ofte ke la fluo elektrala transportesas nur en la kabli. To esas ne-vera. Du dokteri e sciencisti usana, Marino e Becker, explikas ke la fluo transportesas en larja spaco cirkum la kabli. En ca spaco la fluo efektigas modifiki grava di la cirkumajo elektrala.

On povas evidentigar ca modifiki per tubi fluorencanta qui acendesas da su ipsa sub la linei elektrala, men sen konektesar kun sulo.

Profesoro *Le Bars*, del skolo veterinarala nacionala facas explori por la konto dil societo «Elektro di Francia» (EDF). Kande demandas de lu informi pri lua explori, lu respondas per tri linei, ma olci esas plu informiva kam longa chapitro: «Me duras mea explori pri la efiki biologiala di la feldi elektrala, ma EDF impozas a me sekreto tota; se ne, la kontrato anuloses.»

Do EDF celas vole la rezultaji di explori ciencala qui devus konocesar da omni.

Quon dicas la sciencoj usana ĉ sovietana qui esploris ĉa temo? Li montris ke la domaji rezultanta en la cirkumajo di linei elektrala esas fonto de morbi grava:

– La linei elektrala esas bruizoza, e tala bruisi permananta povas efektigar dormo-trubli e cerebro-morbi.

– La linei elektrala produktas feldi elektrala alternanta intensa. Ĉa feldi esas quante plu intensa ke la tenso esas granda; li efektigas morbi traumatata («stress»); li desordinas la glando tiroida (de quo dependas la kreskado dil infanti), la cerebro, la glandi genitala (diminuto dil spermatoïdi); li kreskigas la nombro dil kanceri.

Segun edituri ciencala maxim recenta de Mario e Becker, en la regioni kontenanta multa linei granda-tensa, konstatesas kresko di kanceri e di depresi nervalaj.

Remarkindan esas la presorgi drakonala di la Usani e di la Sovietani, kontre la danjeri di tala linei.

Irga kultivisto sovietana ne darfis restar plu kam *un* minuto po dio sub lineo elektrala di qua la tenso esas 750 000 volt¹.

En USA, procesi entraprezesis kontre la kompanii elektrala, da rivani di linei elektrala 750 000 volta. La tribunalo di New-York agnoskis la existo di riski sanesala, e lu impozis ke la habitanti apud tala linei esez rilojigita; lu interdiktis domi habitata ye disto min kam 100 til 350 metri amba-latere di ĉa linei elektrala².

Ma en Francia, la kompanio «Elektro de Francia» konstruktas linei elektrala 400 000 volt, transformebla ad 750 000 volt, exakte super domi habitata! *Trad. da R. M.*

Ek broshuro «8 questioni, 8 respondi» editita da la GSIEN (Grupigo di Ciencisti por la Informado pri Energio Nukleara), kom suplemento al no 40 dil «Gazette nucléaire» (jurnalo nuklearala). Grupo de Strasburg ĉjo Dro Bernard Molet, 4, rue Saint-Hubert F-67100 Strasbourg (Francia).

¹ Citata da V. Filipov, direktero dil Instituto di Explori por la sekureso laborala di Leningrad, lor konfero internaciona en la urbo Köln pri accidenti efektigebla da elektro, decembro 1972.

² Komisitaro por servado publika di New-York, «Opinion», no 7813, 19a di junio 1978.

J.-B. Pêrès, bibliotekisto dil urbo Agen (Francia) naskis en la urbo Valence d'Agen (Tarn-et-Garonne), la 15 decembro 1752, e mortis en Agen la 4 januaro 1840.

Il esas la auctoro di ta humuroza verketo editita en 1838 (nun preske ne-trovebla), qua esas satiro o parodio di ula sistemo di mitologio, qua interpretas omna religii, kom la kulto, sub alegoria figuri e rakontii, di la astri ed aparte di Suno. Ta sistemo esas precipue expozita da Dupuis (1742-1809) en sua «Origino di omna kultii».

NAPOLEON NULTEMPE EXISTIS

o granda Eroro, fonto di infinita nombro
de erori notinda en la historio dil XIXa yarcento

Pruvo (til nun ne-refutita, e ne-refutebla) pri to ke Napoleono la Granda ne existis.

Napoleono Bonaparte, pri qua onu dicis e publikigis tante multo, ne mem existis! Lu esas nur persono alegoriala. Lu esas Suno personigita; e nia aserto esos pruvita se ni evidentigos ke omno quon onu rakontas pri «Napoleono la Granda» esas pruntita de la granda astro.

Ni konsiderez, do, rezume, to quo dicesas a ni pri ta marve-lozo. On dicas a ni:

1. Ke lu havis kom nomo «Napoleon Bonaparte»;
2. Ke lu naskis en insulo di Mediteraneo;
3. Ke lua patrino havis kom nomo «Letitia»;
4. Ke lu havis tri fratini e quar fratuli, de ilqui tri divenis reji;
5. Ke il havis du spozini, de qui un igis lu patro di un filiulo;
6. Ke lu igis finar granda revoluciono;
7. Ke lu komandis en sua imperio a dek-e-sis marshali, de qui dek-e-du exekutis sua taski ardoroze;
8. Ke lu triumfis en Sudo e faliis en Nordo;
9. Ke fine, pos regno de dek-e-du yari, quan lu komencis quik pos retrovenir de oriento, lu foriris e desaporis en la mari occidentala.

Restas do explorenda, ka ta diversa partikularaji esas pruntita de Suno. Ni esperas ke irgu, qua lektos ica verketo esos konvinkita pri to.

1. Unesme, omnu savas, ke la poeti nomizas Suno «Apollon». Or, la difero inter *Apollon* e *Napoléon* esas mikra; ed olu aparos mem plu mikra se on atencos la senco di ta nomi e lia origino.

Esas agnoskita, ke la vorto «Apollon» signifikas Exterminanto, e ta nomo exakta-aspekte (versimile) donesis a Suno da la Greki olima pro la malaji quin lu agis a li avan la rempari di la urbo Troyo, ube parto di lia armeo perisis pro ecesa varmeso, e pro la konsequanta kontagio pestala, kande Agamemnono insultabis Khryses, sacerdote di Suno – segun to quo videsas en la komenco-parto di *Iliado* da Homero; la imagino-fakultato brilanta di la greka poeti olima transformis la radii de la astro ye flechi flamoza quin la deo iracanta disjetis omna-direcione, e qui exterminabus omno se, por cesigar lua iraco, Khryseis, filiino di la sakrifikisto, ne igesabus itere libera. Ye ta epoko, konjekteble pro ta motivo, Suno nomizesis «Apollon». Ma irga qua esis la evento o la motivo, qua donigis a ta astro tala nomo, esas certega ke ol signifikas «Exterminanto».

Or «Apollon» esas la sama vorto kam «Apoleon». Ambi derivas de *apolyo* (Ἀπολύω) od *apoleo* (Ἀπολέω), du verbi greka qui, advere esas nur un, e signifikas «perisigar», «ocidar», «exterminar». Tale ke, se la tale dicita «heroo» di nia yarcento havus kom nomo «Apoleon», lu havus la nomo di Suno, e cetere, lu justifikus tote la senco di ta nomo, nam on reprezentas lu kom la maxim granda exterministo di homi, qua ultempe existis. Ma ta personego havas kom nomo «Napoleon», e, konseque, trovesas en lua nomo komenco-litero qua ne esas en la nomo di Suno. Yes, existas un litero plusa, e mem un silabo, nam, segun la surskriburi quin on grabis omnaloke en Paris, la vera nomo di ta heroo imaginata esas «Neapoleon» o «Neapolion». Ton onu vidas, nome, sur la kolonego di la placo Vendôme. Or, ica plusa silabo adportas nula difero. Nedubiteble, ta silabo esas greka, same kam la cetera parto di la nomo, e, greka-lingue, «ne» (νῆ) o nai (ναι) esas un ek la maxim forta afirmi – tradukebla, pri ni, per la vorto «certege». De to konsequas ke «Napoléon» signifikas «vera Exterminanto = vera Apollon». Lu esas do vere Suno!

Ma quon ni dicos pri lua altra nomo? Qua relato povas existir inter la vorto *Bonaparte* e la astro di la jorno? Ton on ne vidas quik de la regardo unesma. Ma on komprenas adminime ke, pro ke «Bonaparte» signifikas «bona parto», nedubiteble aludesas hike ulo qua havas du parti: l'una bona, l'altra mala – ulo qua pluse relatas Napoleon Suna. Or nulo relatas plu nemediate Suno kam la efekti di la rotaco diala (dio-kauza) – e ta efekti esas Jorno e Nokto, Lumo e Tenebro – la lumo quan lua prezenteso efektigas, e la tenebro, qua regnas dum lua absen-

teso. To esas alegorio pruntita de la olima Persi. To esas la imperio di Oromaze e ta di Ariman – la imperio di lumo e ta di tenebro – la imperio di la bona e ta di la mala demoni; e precize ad ica demoni, t. e. a la demoni di la malajo e di tenebro onu jetis ica malediko: «Abi in malam partem» (Irez aden parto mala). E se, per «mala parto» on signifikas tenebro, nedubiteble kom «bona parto» on devas komprenar lumo (foto), t. e. Jorno kom opozita a Nokto. Do, on ne povas dubitar ke ta nomo relatas Suno, precipue kande on vidas olu juntita a *Napoléon* qua esas Suno ipsa – ton ni jus pruvis.

2. «Apollon», segun la mitologio greka, naskis en insulo di Mediteraneo (Delos). Pro to, on imaginis ke Napoleon naskis, anke lu, en Mediteraneo-insulo, e prefere on selektis Korsiko, pro ke la situeso di Korsiko relate Francia, ube on volis ke lu regnez, esas maxim konforma a la situeso di Delos relate Grekia, ube Apollon havis sua templi precipua e sua orakli.

Advere, Pausanias donas ad Apollon la titulo «deajo egiptiana»; ma, por esar deajo egiptiana, ne esis necesa ke lu naskez en Egiptia; suficis ke lu esis ibe egardata kom deo; e nur ton Pausanias intencis dicar a ni. Il volis asertar ke la Egiptiani adoris Apollon; e juste, anke ico pruvas la relato inter Napoleon e Suno, nam on dicas ke, en Egiptia, Napoleon egardesis kom posedanta karaktero supernatura, kom amiko di Mahomet (o Mohammed), la profeto araba, e ke lu recevis ibe homaji preske adoralala.

3. On asertas ke lua patrino havis kom nomo «Letitia». Ma per ta nomo *Letitia*, qua signifikas *Joyo*, on volis indikar Auroro, di qua la lumo naskanta difuzas joyo super naturo; Auroro qua parturas Suno por mondo, quale dicis la poeti, apertante avan olu, per sua «fingri rozkolora», la pordi di Oriento!

Esas anke tre remarkinda, ke segun la mitologio greka, la patrino di Apollon havis kom nomo *Leto* (*Λητο*). Ma, se la Romani olima transformis la vorto *Leto* a *Latona*, patrino di Apollon, on preferis, dum nia yarcento, chanjar ol a *Letitia*, pro ke *Letitia* esas la substantivo di la verbo *laetor*, o di la ne-uzata *laeto*, qua signifikas: inspirar joyo. Esas do certa ke ta *Letitia*, same kam lua filiulo, esas pruntita de la mitologio greka.

4. Segun to, quon on rakontas, ta filiulo di Letitia havis tri fratini; ed esas nedubitebla ke ta tri fratini esas la tri Gracii, qui, same kam la Muzi, elia kompanini, esis ornivo e charmo di la korto di Apollon, elia fratulo!

5. On dicas ke ta Apollon moderna havis quar fratuli; or ta quar fratuli esas la quar sezoni di la yaro – ni quik pruvos to. Ma, unesme, on ne astonesez vidante la sezoni reprezentata da viri prefere kam da mulieri. To ne devas aparar quale novajo, nam, franca-lingue, ek la quar sezoni di la yaro, nur un esas (kelka-foye) femina, t. e. Autuno; e mem pri to, nia gramatikisti poke inter-konkordas. Ma, latina-lingue, *Autumnus* ne esas plu femina kam la tri altra sezoni; tale, nula desfacileso aparas pri to. La quar fratuli di Napoléon povas reprezentar la quar sezoni di la yaro, e la sequantajo pruvos, ke li fakte reprezentas oli. On dicas ke, ek la quar fratuli di Napoléon, tri divenis reji. Nu, ta tri reji esas: Printempo, qua regnas sur la flori; Somero, qua regnas sur la rekoltaji; ed Autuno, qua regnas sur la frukti. E pro ke ta tri sezoni recevas omno de la influo potenta di Suno, on dicas a ni, ke la tri frati di Napoléon recevis de lu lia rejeso e regnis nur danke ilu. E kande on adjuntas ke, de la quar fratuli di Napoléon, un ne rejesis, lo venas de to ke, de la quar sezoni di la yaro, esas un qua regnas sur nulo, t. e. Vintro.

Ma se on alegos, por desvalidigar nia similigo, ke Vintro anke regnas e se on volas atribuar ad olu la trista princolando di la nivi e di la pruini, qui dum la sezono tedanta blankigas ruro, nia respondo esus pronta: Juste ton, ni dicus, on volis signifkar per la princolando vana e mokoridinda, quan (segundice) recevabus ta fratulo quaresma di Napoléon pos la dekado di lua tota familio – princolando quan on situis en la vilajo *Canino*, prefere kam en ula altra, pro ke *Canino* venas, etimologie, de *cani*, qua signifkas la blanka hari di la oldeso kolda, e memorigas Vintro. Nam, segun la poeti, la foresti qui esas quaze la krono di nia monteti, esas la hararo di Vintro, e kande Vintro kovras oli per sua pruini, ici esas la hari blanka di la Naturo febleskanta, lor la oldeso-periodo di la yaro:

Cum gelidus crescit canis in montibus humor!

Tale la imaginita princo de *Canino* esas nur Vintro personigita; Vintro qua komencas kande nulo plu existas de la tri bela sezoni, e kande Suno esas maxim for nia regioni invadita da la furioza Nord-infanti (tan esas la nomo donita da la poeti a la venti), qui, venanta de ta regioni, senkolorigas ruro e kolorigas olu per blankajo odiinda; e to furnisis la temo di la fabla invado da la populi nord-regionala aden Francia, ube li desaparigis, segun-rakonte, la standardo divers-kolora qua beligis nia lando, e remplasis ol per blanka flago qua kovris la lando tote, quaze

sepulto-tuko, pos la departo di la fablatra Napoléon. Ma esas neutila repeter, ke to esas nur emblemato di la pruini, quin la venti nordala adportas a ni dum Vintro. Vice la kolori prizinda quin Suno mantenis en nia regioni ante departir de ni, falante. Omna detali, di qui on vidas facile la analogeso kun la fabli inenioza quin on imaginis dum nia yarcento.

6. Segun la sama fabli, Napoleon havis du spozini; anke a Suno on atribuis du spozini, qui esis Luno e Tero; *Luno* segun la Greki (ton Plutarko atestas) e *Tero* segun la Egiptiani. Kun ta remarkinda difero, ke de la unesma (t. e. de Luno) Suno havis nula genituro, ma de la duesma lu obtenis filiulo unika. Ica esas yuna Horus, filiulo de Osiris e de Isis (t. e. de Suno e de Tero – ton on povas lektar en la *Historio di Cielo*, (tomo 1-esma, p. 61 e sequanta). To esas alegorio egiptiana, segun qua yuna Horus, naskinte de Tero fekundigita da Suno, reprezentas la frukti di agrokultivo, e precize on selektis la 20-esma di marto kom nasko-dato di la filiulo (imaginita) de Napoleon, ye la equinoxo printempala, pro ke dum ta sezono la produkturi di agrokultivo developesas maxime.

7. On dicas ke Napoleon supresis monstro devastanta, qua terorigis omna Franci, e quan on nomizis «Hidro di la Revoluciono».

Or Hidro esas serpento; lua speco ne importas hike, precie kande on naracas pri fabli. Lu esas la serpento *Python*, repero grandega qua, inter la Greki, esis la kauzo di teroro neexpresebla, e quan Apollon supresis per ocidar ta monstro. Ica esis lua heroajo dat-unesma; e precize pro to, on dicas a ni, ke Napoléon komencis regnar sufokante la Revoluciono franca, tam fabla kam lo cetera. Nam on vidas klare, ke la vorto *Revoluciono* devenas de la vorto latina *revolutus*, qua signifikas «serpento spulita sur su». Ol esas Python, e nulo plusa!

8. La militisto famoza di la yarcento dek-e-nonesma havis en sua imperio, segun-rakonte, dek-e-du marshali qui komandis ilua armei, e quar marshali qui ne havis ofico.

Or la dek-e-du esas ya *naturele (kompreneble) la dek-e-du signi di Zodiako, olqui avancas komandite da Suno «Napoléon», singla de oli komandante un diviziono di la armeo de la steli (nekontebla pro lia multegesio) – qua nomizesis «cielo-militantaro» en la Santa Libri di la religio Kristana e qui esas dividita aden dek-e-du parti korespondanta a la dek-e-du signi di zodiako.

Talan esas la dek-e-du marshali, qui segun nia kroniki fabloza, funcionis kom subordiniti di la imperiestro Napoléon. La quar marshali cetera esas, konjekteble, la quar punti kardinala qui, senmova, meze la movado universalala, tre bone reprezentas la dicita neagemeso. Tale ta omna marshali, sive agema, sive ne-agema, esas nur enti simbola qui esis ne plu reala e ne min reala kam lia chefo.

9. On dicas a ni, ke la chefo di armei tante briloza trapasis glorioze la regioni sudala, ma ke, tro avancinte ad-norde, il ne povis ibe rezistar vinkoze. Or, to omna karakterizas perfekte la avanco di Suno.

Suno (ton bone savas omnu) regnas suverene en sudo, on raportas same pri la imperiestro Napoleon. Or, to quo esas tre remarkinda, pos la equinoxo printempala, Suno penas por atingar la regioni nordala, departante de equatoro. Ma, pos avanco tri-monata a ta landi, lu renkontras la tropiko nordala, qua koaktas lu a regresar e retro-irar vers Sudo segun la signo «Kankro»; ca signo (dicas Makrobio) esas tale nomita por karakterizar la retro-iro di Suno tra ta loko di nia sfero. E, segun to, on kopiis la kampanio imaginata (fingura) di Napoléon a Nordo, a Moskva, e lua retreto desglorioza qua, on dicas, eventis konseque. Tale, omno quon on rakontas pri la sucesi o pri la falii di ta militisto stranja, esas nur aludi a la iro di Suno.

10. Fine, e to bezonas nula expliko, **Suno** su levas ye Oriento e su kushas ye Ocidento, quale omnu savas. Ma a spektanti qui esas (*estas) an la limiti di la kontinento, Suno *semblas* ekirar matine de la mari orientala, e, vespere plunjar aden la mari occidentala. Tale, cetera, omna poeti deskriptas lua su-levo e lua su-kusho. E ton ni devas memorar, kande on dicas a ni ke Napoléon venis sur maro de Oriento (de Egiptia), kom regnonta en Francia; e ke il desaparís en la mari occidentala, pos regno de dek-e-du yari, qui esas nulo altra kam la dek-e-du hori di la jorno, dum qui Suno brilas super horizonto...

«Il regnis nur un jorno!»

dicas la auctoro di la «Nouvelles Messéniennes», parolante pri Napoléon; e la maniero ye qua il deskriptas la su-levo di Napoléon, lua dekado e lua falo, pravas ke ta poeto charmiva vidis, quale ni ipsa vidas, en Napoléon, nur imajo di Suno. Fakte, il esas nulo altra. To esas pruvita per lua nomo ipsa; per la nomo di lua patrino, per lua tri fratini, lua quar fratuli, lua du spozini, lua filiulo, lua marshali e lua heroaji; to esas anke pruvita

per la loko di lua nasko; per la regiono de qua on dicas ke il venis kande il uzeskis la voyo qua duktis lu a lua dominaco, per la quanto de tempo quan il spensis por parkurar ta voyo til-an olua abuteyo; per la regioni en qui il regnis o faliis, e fine desaporis, «pala e senkrona», pos lua parkuro briloza», quale dicas la poeto Casimir Delavigne.

Esas do pruvita, ke la tale dicita heroo di nia yarcento esas nur persono alegoria, di qua omna atributi esas pruntita de Suno. Konseque, Napoléon Bonaparte, pri qua on dicis e publikigis tante multa kozi, ne mem existis! E la eroro quan tante multa personi agas nereflekteme, venas de intermixo, t. e. de ke li kredis ke la mitologio di la yarcento dek-e-nonesma esas historio!

Trad. da R. M. egardinte la traduki antea da Morier (1908) e da Marcelo Persiko (1957 e 1966).

AGADI E PAROLADI DA NASREDDIN

(Ek tadjika humuro)

«*Hodja*» (o «*Molla*») Nasreddin esas la nomo di ula orientala saja e povra viro, vivinta dum l'asma yarcento, pri aventuri e sajeso di qua on rakontas multa anekdoti en Turkia, Iran, Azerbaidjan, Uzbekia, Tadjikia. «*Molla*» (o «*Hodja*») esas la titulo maxim basa di mohametana kleriki. Unesme Idisti lektis farsi e stroki da Nasreddin en «*Mondo*», 1921 no 2, pagini 32/33 e no 3/4, pagini 43-45. Yen kelka anekdoti, til nun ne-tradukita en Ido:

1. Ula viro arivis a Molla Nasreddin e dicis: «Molla, en nia strado existas hundo, qua sempre atakas me. Me audis ke existas ula supliko-prego en araba linguo; se on lektos ol, hundala fauco fermesas e hundo ne plu povas morder. Voluntez instruktar a me ta supliko. Nasreddin respondis: «Esus plu bona, ke tu sempre kunportez bastono. Nam esas dubitebla ke hundo de tua strado savas araba linguo.»

2. Ulfoye Molla Nasreddin irante, vidis kristana sacerdoto qua manjis, sidante apud voyo, pozinte sua manjajo sur tuko. Molla proximigis su e, ne dicante mem un vorto, sideskis apud la sacerdoto e komencis manjar la manjajo dil sacerdoto. – Amiko mea – dicis la sacerdoto – ya segun opiniono di mohamedani, ni-kristani esas sordida. Pro quo tu manjas kun me? – Segun opiniono di kristani, ni anke esas sordida. Se du sordida viri interrenkontras, li esas pura l'una por l'altra.

3. Molla! Quo esas plu granda: paradizo od inferno? – questionis vicini.

– Paradizo esas plu granda – respondis la saja mohamedano.

– Ma, pro quo tu tale savas?

– Pro to, ke povra homi esas plu multa kam richa homi.

4. Ulfoyo on questionis Molla Nasreddin:

- Kande on portas mortinto por sepultor, ube esas plu bona irar: avane di sarko o dope? - Ube vu deziras, ma ne meze - respondis Nasreddin.

5. Ulfoyo on questionis Nasreddin: - Kande aparas nova luno, quon eventas pri olda? - On tranchas ol - respondis Molla - en mikra peci e facas ek oli stelli. (durota)

Tradukita da Boris Glozman (Zaporozje, Ukraina SSR)

NOMI GEOGRAFIALA DIL USSR E DIL 15 REPUBLIKI

La abreviuri

- USSR Unio de dil Socialista Soviet-Republiki (unio de 15 SSR)
(Unio de dil Sovietala Socialista Republiki)
(Soyuz Sovetskikh Socialisticheskikh Respublik) (CCCP = SSSR)
- SU Soviet-Unio (Sovietala Unio) (nomo kurtigita)
(Sovietskiy Soyuz)
- SFSR Socialista Federala Soviet-Republiko
(Sovietala Federala Socialista Republiko)
(Sovetskaya Federativnaya Socialisticheskaya Respublika)
- SSR Socialista Soviet-Republiko
(Sovietala Socialista Republiko)
(Sovetskaya Socialisticheskaya Respublika)

Me preferas:

Socialista Soviet-Republiko vice Sovietala Socialista Republiko etp

*Sovieta: Konsilantaro administranta dil deputiti en USSR e republiki.

La adjektivo esas: sovietala, ne: sovietala quale en Progreso 261.

La 15 republiki	Kom adjektivo segun la reguli	Rusa, transskribit
(SSR) Armenia	Armenian(a) SSR	Armena SSR (Armyanskaya SSR)
(SSR) Azerbaidjan	Azerbaid-jana SSR	Azerbaid-jana SSR (Azerbaidjanskaya SSR)
(SSR) Byelorusia	Byelorusian(a) SSR	Byelorusa SSR (Belorusskaya SSR)
(SSR) Estonia	Estonian(a) SSR	Estona SSR (Estonskaya SSR)
(SSR) Gruzinia	Gruzinian(a) SSR	Gruzina SSR (Gruzinskaya SSR)
(SSR) Kazakia	Kazakian(a) SSR	Kazaka SSR (Kazakhskaya SSR)
(SSR) Kirgizia	Kirgizian(a) SSR	Kirgiza SSR (Kirgizskaya SSR)
(SSR) Latvia	Latvian(a) SSR	Latva SSR (Latviyskaya SSR)
(SSR) Lituania	Lituanian(a) SSR	Lituana SSR (Litovskaya SSR)
(SSR) Moldavia	Moldavian(a) SSR	Moldava SSR (Moldavskaya SSR)
(SFSR) Rusia	Rusian(a) SFSR	Rusa SFSR (Rossiyskaya SFSR)
(SSR) Tadjikia	Tadjikian(a) SSR	Tadjika SSR (Tadjikskaya SSR)
(SSR) Turkmenia	Turkmenian(a) SSR	Turkmena SSR (Turkmenskaya SSR)
(SSR) Ukraina	Ukrainian(a) SSR	Ukraina SSR (Ukrainskaya SSR)
(SSR) Uzbekia	Uzbekian(a) SSR	Uzbeka SSR (Uzbekskaya SSR)

La lingui

la Armena, Kazaka, Uzbeka, Ukraina, Gruzina, Turkmena etp

La civitani

Armeniano, Armeniani ed Armeno, Armeni

Kazakiano, Kazakiani ed Kazako, Kazaki

Turkmeniano, Turkmeniani ed Turkmeno, Turkmeni etp

Atencez: civitano di USSR (anke: USSR-ano?)

civitano di SU (anke: SU-ano?)

SSR Azerbaidjan, Azerbaidjan/a SSR, Azerbaidjan/o/i la Azerbaidjan/a

Erich Elze, GDR

DILEMO ANGORIGIVA

Dum sua rond-iro yarala, Santa Klaus (F: Père Noël) deskovras yuna muliero ravisanta qua dormas tote nuda.

Per okulo konkupicencoza, lu admiras la belino dum kelka minuti, e lu sospiras:

«Sive me ne rezistas tenteso, e ca-kaze me ne darfas riacensar ad cielo.

Sive me rezistas tenteso, e ca-kaze me ne povas ri-acensar tra la kameno.»

Ek: Neos, langez è grafi

KORESPONDEMO

Yunulo 14 yara kolektas post-marki, imajo-karti, etiketi di boteli, glutin-imaji, e deziras korespondar: Peter Scholz, Grotewohlstrasse 59; 2140 Anklam (GDR).

DIVERSAJI

Ni ricevis de nia devota Sdno E. Philippe pekunio-quanto de 135 FF por lua kontributo ad ULI e kom vendo-preco di p.m. uzita por kolekteri. Sendez a lu post-marki uzita, lu duros vendar oli ye la profito dil ULI. Skribez tre lektele, nam lua vido ne esas bona. Lu vivas nun en retroto-domo Yen lua adreso nova: E. Philippe, «Ma Maison» Enclos des Bénédictins F-18000 Bourges (Francia).

Ni dankas nia Sdno e deziras a lu saneso ed ankore longa vivo. Ni dankas same nia agema Sdno Jacques Martin ek Lille qua sendis kontributo de 100 FF.

Dro W.A. Verloren van Themaat interkonsentis kun Profesoro Humphrey Tonkin ke lu explorez *Progreso* por la bibliografio di la *Modern Language Association*. Ni dankas lu pro to.

Numero lingvistikala di *Idées pour tous*: Ek la tradukeri esas adjutenda nia Sdno Niklas ApGlyn. Sioro B.R. Bishop sendis la traduko dil texto ad Volapuko.

REVUI

Ido-Letro no 1/1981 (januaro-aprilo). 10 pagini – Novaji de Ido-amiki tra la mondo – Ido-konfero en Jongny, Suisia – Pri Khartoum en Sudan – Diskurso da Andreas Juste en Universitato di Louvain – Ka ni povus posvivar milito nukleara? – La supersigni ankore vivas en Esperanto – Portreto de Robert Castello, Ido-konsulo en Andora. Adreso: carrer Alsinaret 2, 1°, 2°, Andorra-la-Vella. – Kruc-vorti, da Garyo Rix – Ido-librerio: vendo di kelka libri domajita e di revui anciena – Yarala kunveno generala dil Angla Ido-Societo en Watford – Abono por 1981: *Ido-Letro* £ 1.00; *Komuniki* (revuo dil Sueda Ido-Federuro) £ 1.00 sugestita. «Nombro de amiki Idista exterlanda, anke Esperantisti ed altri, prizas lektar *Ido-Letro* e reguloze ofras susteno financala. Me dankas kordiale ta amiki ed esperas ke plu granda nombro expresos aprecio per sendar pekunio, mem mikra sumo helpas. Omna kusti kreskas e kreskas... e kreskos! Amikala saluti de Tom Lang.» (On povas pagar per cheko, mandato, o per Giro-transfero. La Societo havas la Giro-konto-numero: 632 2255.)

Komuniki no 1, aprilo 1981 (quaresma yaro) – Fotografuro: printempo en la sueda arkipelago – Simbol-linguo *Bliss* – Korespondemi – Yarala kunveno dil Sueda Ido-Federuro ye 16a mayo en Borlänge – Vintro-vakanci en la Virginia insuli, da Hellmut Röhnisch – La morto di Vatel, da Lui Pasko – Humuraji – Exhorto a saneso, da Robert Castello – Revui idista.

Ad-Avan no 24 (mayo-junio 81) – Citajo de Goethe – Rekomendo da la konfero en Namur – Cienco ed esploro – Studio-seminario internaciona pri Ido-literaturo ed Ido-kulturo – Anekdoti, humuraji – Korespondemi.

Ad-Avan no 25 (julio-agosto 81) – Socialismo e paco – Nova taski en la lukto por paco – Nomi propozita por la republiki di Soviet-Uniono, da Erich Elze.

Suisa Ido-Buletino (aprilo 81), da E.L. Bosshard, Badenerstrasse 725, CH - 8048 Zürich – Programo previdita por la Internaciona Ido-konfero 1981 en Jongny/Vevey, Suisia, 29 agosto til 3 septembro – Internaciona Studio-Seminario en La Chaux-de-Fonds – General-Asemblo dil SULL: la tota komitato unanime ri-elektesis.

VOLAPUKO-CENTRO

(Zänabür Volapüka)

La Volapuko-Centro kolektas materii pri Volapuko. Ol facas anke kopiuri ed inquesti kontre la pago di kusti.

Skribez ad: Brian R. Bishop, Direktero dil Volapuko-Centro 155, Leighton Avenue, Leigh-on-Sea, Essex SS9 1PX (Anglia).

(Sro B.R. Bishop korespondas per: franca, itala, hispana, kataluna, latina, Esp-o, Volapuko, Ido e Neo. Lu lernas Walsa linguo.)

En l'altra landi on povas sendar la pagi (til la 30a aprilo maxim tarde) ad un del supra adresi o direte al kasero interima dil ULI: sfr. 15.—.

Siorino Marguerite Walser-Winkler, Albisriederstr. 311, 8047 Zürich (Suisia).

Postcheko-konto: 80 - 18798 Uniono por la Linguo Internaciona (ULI), Zürich.

Banko-konto: Marguerite Walser (Rubr. ULI), Schweiz. Bankverein, Stadtfiliale Albisriederplatz, 8040 Zürich. Postcheko-konto 80 - 206 Zürich.

**UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA
(IDO = ESPERANTO REFORMITA)**

Membri dil Direktanta Komitato

Prezidanto:	Henry Jacob (Anglia)
Vice-prezidanto	Kurt Linde (Germania)
Sekretario administranta:	Tom Lang (Anglia)
Vice-sekretario:	Jacques Bol (Belgia)
Kasero:	Marguerite Walser (Suisia)
Sekretario por linguala questioni:	Roger Moureaux (Francia)

Membri:

Boris Aaronov (USSR), Günter Anton (DDR), Niklas ApGlyn (Anglia), Jacques Bol (Belgia), Emmy Bosshard (Suisia), Henry Jacob (Anglia), Clara Kreis (Suisia), Tom Lang (Anglia), Kurt Linde (Germania), Roger Moureaux (Francia), Alfred Neussner (Germania), Louis Pascau (Francia), Hellmut Röhnisch (Suedia), Axel Rylander (Suedia), Marguerite Walser (Suisia).

La direktanta Komitato rielektoses dum la yaro 1984

PROGRESO aparas quarfoye en la yaro, e tote en Ido. Artikli, tradukuri e movadal informi sendez al redakteri Roger e Georges Moureaux, profesori, F-39320, Saint-Julien-sur-Suran, Jura (Francia). La manuskripti esez mashin-skribita, kun linei kelke eskartita e kun marjino suficanta. Administrero di Progreso: Tom Lang (Anglia). Progreso imprimesas dal imprimerio Kleiner, Monbijoustrasse 121, 3000 Bern 17.

Revuo qua konocigas Ido

«Idées pour tous» (Idei por omni)

7 edituri. 20 000 pagini pri omna temi, esploro dil jurnalaro, libri, dokumenti.

Répertoire idéiste international annuel

(Repertorio ideista internaciona yarala)

Inserto gratuita dil adresi, komuniki, intereso-centri kulturala, sociala, filantropala dil ideisti.

Nek abon-pago, nek kontributo esas postulata.

Respondo-kuverto (afrankita, od internaciona respondo-kupono).

«Idées pour tous», 33, rue Auguste-Bosc, F-30000 Nîmes (Francia).

LIBRI E BROSHURI

Havebla che: CDELI, Bibliothèque Municipale, Numa-Droz 46, CH-2300 La Chaux-de-Fonds, Suisia.

1. Auerbach, Siegfried: Wörterbuch Deutsch-Ido. 1922	7 DM
2. Beaufront, L. de; Couturat, L.: Dictionnaire Français-Ido. 1915	20 DM
3. Beaufront, L. de: Grammaire complète de la langue internationale. 1908. Supplément 1912	7 DM
4. Beaufront, L. de: Exercaro, 5a ed. 1924	2 DM
5. Beaufront, L. de: Vocabulaire usuel Ido-Français et Français-Ido et grammaire de la langue; 4a ed. 1938	2 DM
6. Beaufront, L. de: Kompleta gramatiko detaloz. 1925	5 DM
7. Couturat, Louis: Grosses Wörterbuch Deutsch-Ido. 1919	20 DM
8. Couturat, L.; Leau, L.: Conclusions du rapport sur l'état présent de la question de la langue internationale. 1910	5 DM
9. Feder, K.; Schneeberger, Fr.: Vollständiges Wurzelwörterbuch Ido-Deutsch. 1919	10 DM
10. Guignon, J.: Lexique-manuel Ido-Français. 1924	5 DM
11. Ido. Les vrais principes de la langue auxiliaire. 1909	3 DM
12. Weber, Ferdinand: Ido por omni. Lehrbuch der Weltsprache. 3a ed. 1924	7 DM
13. Couturat, L.; Leau, L.: Les nouvelles langues internationales 1907	10 DM
14. Couturat, L.: Studyo pri la derivado en la linguo internaciona. 2a ed. 1910	4 DM
15. Meillet, A.: Opinion d'un linguiste sur la langue artificielle. Trad. L. de Beaufront. 1919	3 DM

(sendo-kusto inkluzita pri la komendi po plu kam 20 DM)